

դարձուածներ՝ որ նա իր զօրքերու քայլերը փոխանակ Հայաստանի վրայ ուղղելու, դարձուց դէպի Պարսկաստան :

Անոնք անցան մինչև Ուրմիա, և կը հասնէին մինչև Թաւրիզ, եթէ արտաքին միջամտութիւններ չը լինէին : Այս քրդօպարսկական պատերազմին կը մասնակցէր և իր որդի երիտասարդ Շէյխ Ապտիւլ-Կատիր՝ որ ըստ քրդական աղբիւրներու՝ ունէր 55,000 կուռոյ : Իսկ ՇէյխՈւլայէյտուլլահ կը պահէր իր շուրջը մօտ 40,000 կուռոյ :

Հայ ցեղի ջնջման այս քաղաքականութիւնը որ յաջողած էր Սուլթան Համիտը, նորէն ձախողութեան կը մատնուի . և Շէյխ Ուլայէյտուլլահը բռնուելով կ'աքսորուի Մէքքէ . թէ՛ ի պատիժ իր ծրագիրներու գործադրութեան չը դնելուն՝ և թէ՛ ի գոհունակութիւն արտաքին ազդեցութիւններու : Թէև Շէյխ Ուլայէյտուլլահը Մէքքէէն իր ծննդավայրը վերադառնալով փախստական՝ Շամզոխնան մտաւ, բայց դարձեալ արտաքին պահանջները կրկնուեցան, և նա այս անգամ բռնուելով նորէն Մէքքէ տարուեցաւ ընտանեօք, իր հետն ունենալով և այժմեայ Շէյխը՝ որդի Ապտիւլ-Կատիրը :

Շէյխ Ուլայէյտուլլահը մեռաւ և թաղուեցաւ ի Մէքքէ, իսկ որդին և ընտանիքը գ'սհրնկէց Սուլթանի Հորհացն արժանանալով թէև վերադարձան ի Պոլիս՝ բայց ճանաչուելով իրր ազատական, նորէն աքսորուեցան . Սահմանադրութեան հրատարակութենէն վերջը, Շէյխ Ապտիւլ-Կատիրը ազատուեցաւ ու Պոլիս գալով դարձաւ Օսմ. ծերակոյտի անդամ :

Շէյխ Ուլայէյտուլլահի կրօնա-քաղաքական ասպարէզը կանչուելու խնդիրը հետևեալ կերպով կը ներկայացնէ ականատես մը՝ 1906ին Թիֆլիս հրատարակուած «Մուրճ» ամսագրին մէջ :

«Մար-Շրմոնը անհանգստացած՝ և յիշելով միևնոյն ատեն 1842 թուին մեծ ջարդերը քիւրդ ցեղապետ Պէտիրխան բէգին ձեռամբ կատարուած, փոյթ էր տարեր անմիջապէս տեղեկագիր ուղղել Ռուսաց և Անգլիացոց կօնսիլներին՝ ինչպէս նաև հայոց առաջնորդին, ուշադրութիւն հրաւիրելով այդ